

(vervolg van voorpagina)

EEN WAARDEVOL CULTUURHISTORISCH DOCUMENT WAAR BIJNA 45 JAAR AAN IS GEWERKT:

“Het Huizer dialect verdient het om vastgelegd te worden”

Volgens Stephan de Vos zijn er wel wat meer woorden in het Huizer dialect die niet in de Dikke Van Dale terugkomen.

“Ik heb anderhalf tot twee maanden nodig gehad om het Huizers door te hebben”, vertelt hij. “Maar nu ken ik het *deur en deur*. Het zijn niet alleen andere klinkers, maar compleet andere woorden. Een taal die het verdient om vastgelegd te worden. Met de vier boeken die al waren uitgegeven kwamen we een heel eind, aangevuld met de bijdragen van de werkgroep. En er was in de jaren ervoor al een heel traject afgelegd”.

Hij was al eerder in aanraking geweest met de Huizer taal, toen hij vanwege dialectonderzoek toevallig een bewoonster van de Melkweg in Huizen sprak.

“Hier in Huize mon ze toch ok een aaije dialect hewwe... laet ik m'n aaije daer maor niet in verdiepe, ik het nog genog te doen”, dacht ik toen, niet wetende dat ik twaalf jaar later gevraagd zou worden om mee te werken aan een woordenboek. Het Huizers is heel bijzonder. En de Huizer werkgroep waarmee ik gewerkt heb, is echt een geweldige groep. Misschien komen er nog andere Gooise woordenboeken, maar die zullen nooit zo worden als het Huizer boek”.

Stephan de Vos (1979) is afkomstig uit Rijnsoord en spreekt nog dagelijks het Rezoors. Als lexicograaf heeft hij zich in het verleden bezig gehouden met o.a. het Hoekschevaards Woordenboek, het Sjaarloos Woordenboek en het Woordenboek van de Derreper Taal. Bij laatstgenoemde was hij niet bijster tevreden over de uitvoering. Maar de vormgeving van het Woordenboek Huizer Dialect is goed naar zijn zin. Daarvoor tekende Barbara Hogendoorn van Drukkerij Bout.

Dialecten waren plat

Wethouder Gerrit Pas vindt het een hele eer om het woordenboek in ontvangst te mogen nemen. Hij vertelt over een eigen ervaring met streektaal op de kweekschool rond 1970, waar twee mede-studenten uit Kerkrade iets tegen elkaar zeiden wat voor hem onverstaaenbaar was.

“De Hollandse taal was een andere wereld. De taal van boven en dat begon al bij de gemeentegrens. Het drukte niet alleen een geografische afstand uit, maar een cultuurverschil, een standverschil. Dialecten, daar werd denigerend over gesproken. Het was plat. Dat wilde je je

kinderen niet leren. In de jaren '60 en '70 werden de gezagsverhoudingen ter discussie gesteld en werd het minder formeel. Er kwam meer ruimte voor het spreken van dialecten en de belangstelling groeide. Poptroepen zongen in dialect, er kwamen historische verenigingen – zoals in Huizen – en initiatieven om dialecten vast te leggen. In Huizen is bijna 45 jaar met tussenpozen aan het dialect gewerkt. Er is hier monnikenwerk gedaan. Er zijn nu een boek en een CD uitgebracht die een grote

Bloemen voor Ineke van Herwerden van voorzitter Ewoud Doyer van de Historische Kring Huizen.

betekenis hebben voor de geschiedenis van het Huizer dialect en de Nederlandse dialectstudie. Dankzij de inzet, het speurwerk en vasthoudendheid van de werkgroep. Het heeft geleid tot een prestatie van formaat”, meent de wethouder.

Spijt van 'ja'

De oorsprong van de Huizer Dialect Werkgroep dateert van de jaren '70. Al eerder interesseerde raadslid en dialectdeskundige mev. M.J. Francken zich voor het Huizer dialect. Toen zij in de gemeenteraad werd opgevolgd door mev. A.P. Kooijman-van Rossum, vond ze in haar opvolgster een bondgenoot. Toen mev. Kooijman – deze vrijdag ook aanwezig bij de presentatie van het woordenboek – in 1970 wethouder werd, konden beider plannen om het Huizer dialect vast te leggen concreter worden gemaakt.

“In 1971 zat ik tijdens de raadsvergadering op de publieke tribune met de toenmalige wethouder van cultuur mev. Kooijman. Zij vroeg me of ik 700 woordjes op kaartjes wilde schrijven, en ik zei 'ja'. In latere jaren had ik wel eens spijt van mijn 'ja', omdat het zo veel werk was. Maar ik raakte daardoor wel ingeburgerd in de Huizer cultuur”, vertelt Ineke van Herwerden een stukje geschiedenis tijdens de presentatie van het woordenboek. Er werden een paar heren benaderd die het Huizer

peuteropvang 't Boketorretje.

Toen de Historische Kring Huizen met de vraag kwam of de dialectwerkgroep zich bij de HKH wilde aansluiten, werd daar graag gehoor aan gegeven. Er kwam weer een opleving, met als resultaat het boek *Waarde Nicht, Lieve Meutjen* in 2005.

Via een initiatief van de stichting Creatief Westfries, om te bekijken of er in Noord-Holland meer gedaan kon worden om de streektaalen te behouden, kwam Ineke in contact met Stephan de Vos die belangstelling had om mee te werken aan een Woordenboek Huizer Dialect. Gelukkig was het Huizer dialect levendig gebleven dankzij het Huizer Toneel, de radiopraatjes van Henk Molenaar, de causerie van de drie netjes Bessie, Waimpie en Harpie van Henk Heijnen en de verhalen over winkeltjes van Klaas Schipper in de Huizer Courant en het Huizer Café met o.a. Bert Schaap. Dankzij een royale gift van de Kringloopwinkel Huizen en een bijdrage van de gemeente Huizen kon het financiële plaatje rond gemaakt worden. “Als werkgroep gingen we aan het werk, door het archief en de 4000 kaartjes na te lopen, te corrigeren, te digitaliseren en in te leveren bij Stephan de Vos”, vertelt Ineke.

Echte Huizers

Er werd een uitgebreidere Woordenboekwerkgroep samengesteld met o.a. een aantal dialectsprekers van het Huizer Toneel. Vanaf vorig jaar september kwam de werkgroep elke twee weken samen. Er werden woorden omgezet in dialect en voorbeeldzinnen bij de woorden bedacht. Het was hard werken maar ook veel lachen. Het boek bevat naast een woordenlijst Huizers-Nederlands en een index Nederlands-Huizers ook originele (en vaak uitgebreide en humoristische) voorbeeldzinnen waarin de woordenlijstwoorden zijn verwerkt. Ter illustratie: bij het woord *mangde* (mand) staat bijvoorbeeld: *Meep van der Wal van de Noorderbuurt, dee je wel om een bós-schöp kónnen sturen, maar meer oék nijt, wou mót een maissie uit de Noord*

JA KNIKKEN

Nog voor de officiële presentatie, had de burgemeester het woordenboek al in een gesloten envelop op zijn bureau.

“Ik heb het boek bekeken, al zat er een embargo op tot 16.00 uur”, verklaart de burgervader. “Toch heb ik de envelop al geopend en goed om me heen gekeken of niemand het zag. Ik heb geprobeerd te oefenen, maar ik ben een Hollander en het werd helemaal niks. Over Ineke heb ik gelezen dat zij fantastisch is in dialect, behalve in de uitspraak. Ik werk nu een aantal jaren in Huizen en Huizers zijn niet zo makkelijk tevreden te stellen”, relativeert de burgemeester Ineke's minder goede klankgeving. “Als ze 'ja' knikken, dan is dat al een groot compliment”.

dialect spraken en de Huizer Dialect Werkgroep was een feit onder voorzitterschap van mev. Francken, die een archief opbouwde van woorden, vervoegingen en zinnetjes. Later voegden ook Gerrit Jongerden en Kees Vos zich bij de werkgroep, die samen met Ineke van Herwerden nog altijd zitting hebben in de Huizer Dialect Werkgroep.

Haindruk van 't Noorderainde

“De heren kregen heel veel huiswerk mee naar huis”, vertelt Ineke. “Zelf heb ik nooit één kaartje volgeschreven. Ik maakte de notulen, belde de heren na of ze hun werk af hadden, gebruikte de stencilmachine op m'n werk en coördineerde het allemaal. De heren vonden de kaartjes met woordjes eigenlijk niet zo leuk en er ontstonden verhaaltjes die ook werden gepubliceerd: *Huizen, hoo 't vroger was en Huizen zoë as 't nooit meer wurd'*”.

Een belangrijk lid van de werkgroep was Henk Rebel, beter bekend als Haindruk van 't Noorderainde die dialectstukjes schreef in het personeelsblad van de Balatum, later gebundeld in de uitgave *De aauwudaauwud vur Kursaaauwud*. Door het overlijden van mev. Francken belandde de werkgroep op een laag pitje, omdat er geen dialectdeskundige meer was. Ineke erfde het kaartenarchief en via contacten met het Meertens Instituut (voor onderzoek en documentatie van de Nederlandse taal en cultuur) werd haar geadviseerd contact op te nemen met de gemeente, de Historische Kring, een drukker en een sponsor om een woordenboek uit te geven.

Bessie, Waimpie en Harpie

Maar er was geen goede werkgroep meer die de schouders eronder kon zetten. Wel werd de groep geregeld geraadpleegd als er suggesties nodig waren voor Huizer namen in de samenleving, zoals buurthuis *Vuróngger* en

Na de presentatie werd er nieuwsgierig in het nieuwe dialectwoordenboek gebladerd.

trouwen. Dee veun dat goeëd, mar dan móst ie eerst een mangde vol water scheppen en dat góng nijt. Verder is een aantal leuke verhalen in dialect in het boek opgenomen met een bijbehorende CD waarop de uitspraak ook hoorbaar wordt gemaakt.

“Een echt Huizer woordenboek kan alleen maar door echte Huizers worden gemaakt”, vertelt Ineke. “De teksten werden dan ook voorgelezen aan familie en vrienden om mee te lezen. Bessie, Waimpie en Harpie hebben een plek in het boek en ook het Keugat, Sijsjesberg, Bakker Kruijer en de *dread deur de naelde*. Dat zullen we vandaag maar niet gaan zingen. Met het Woordenboek Huizer Dialect is een belangrijk immaterieel cultureel erfgoed vastgelegd, een waardevol historisch document waar we allemaal heel blij mee zijn”.

Spil en generator

Er komen tijdens de presentatie spontane bijdragen voor de microfoon, zoals een gedicht van Ton Wester van de stichting Creatief Westfries en een dankwoord van Dittie Rebel, dochter van Haindruk van 't Noorderainde richting Ineke van Herwerden, “de spil en generator van het boek. Mijn vader en Ineke hebben vroeger zo plezierig samengewerkt en mochten elkaar zo graag... Daarom wil ik haar namens vader bedanken. Ik probeer het in het Huizers, maar ik ben er niet mee 'opgebracht', want ook ik had ouders die vonden dat ze de kinderen met het Neder-

KONINKLIJK ONDERSCHIEDEN

Het behaagde Zijne Majesteit om Ineke van Herwerden-Eendebak te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Daarvoor begaf burgemeester Fons Hertog zich naar het spreekgestoelte om een beduusde Ineke in het zonnetje te zetten (Foto's: Barbara Hogendoorn).

Behalve het mooie sieraad van Dittie Rebel, wordt Ineke van Herwerden verast door een Koninklijke Onderscheiding. Het behaagde Zijne Majesteit om Ineke van Herwerden-Eendebak te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Daarvoor begeeft burgemeester Fons Hertog zich naar het spreekgestoelte om een beduusde Ineke in het zonnetje te zetten.

“Je zult zeggen: – Ik heb het werk gedaan met hulp van velen –, maar velen kunnen alleen het werk doen als één persoon de hoofdrol speelt”, verwoordt de burgemeester de hulde aan Ineke's adres. Vanaf 1972 tot op de dag van vandaag is ze bestuurslid van de Huizer Dialect Werkgroep. In het Huizer Museum droeg ze haar steentje bij van 1991 tot 2002 en bij PHOHI Omroep (thans Radio 6FM) van 1999 tot 2008. Ook in Protestantse Gemeente de Goede Herderkerk speelde ze van 2003 tot 2010 een belangrijke rol. Al met al genoeg redenen voor een Koninklijke Onderscheiding, een mooie bos bloemen, een gecalligrafeerde oorkonde en een draaginsigne.

“U heeft het van harte verdiend”, aldus de burgemeester, wat bij Ineke de reactie uitlokt: “Om het in het Huizers te zeggen: *Ik bin stik beduusd*. Ik wil dit lintje graag opdragen aan allen die ik in mijn dankwoord heb genoemd. Zij hebben er allemaal aan bijgedragen”.

lands moesten opvoeden. Mijn vader was erg op Ineke gesteld en wilde haar het liefste volhangen met een Huizer slot. Maar dat draagt ze niet. Iets aanneemende wilde ze ook nooit, maar vandaag kan ze niet weigeren met alle mensen erbij”, en Dittie overhandigt haar een doosje met een prachtig sieraad. In Ineke's slotwoord wordt iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het boekwerk persoonlijk bedankt.

“Een groot cultuurhistorisch document ontstaat niet zo maar even. Daar is veel energie in gestopt door al degenen die erbij betrokken zijn geweest. Er is ook veel over gecorrespondeerd. Als ik de correspondentie met Klaas Schipper over woorden en zinnetjes zou uitprinten, dan hebben we nog een boek”.

Het Woordenboek Huizer Dialect bevat o.a. verhalen in dialect, die ook op de bijgeleverde CD zijn te beluisteren. Verder een index Nederlands-Huizers, een uitgebreide Huizer woordenlijst 'van aaprok tot zwónk', instructie hoe je het boek kunt gebruiken, uitleg over de geschiedenis van de Huizer Dialect Werkgroep en het Huizers, de grammatica, klankleer en vormleer. Het geheel is geïllustreerd met zwart-wit foto's, gedrukt op mooi glad papier en fraai vormgegeven. Zelfs aan twee ingebonden

textuele lintjes – rood en geel – is gedacht om als bladwijzer te gebruiken. Het boek kost € 15,- voor leden van de Historische Kring en € 19,50 voor niet-leden en is verkrijgbaar bij Bruna en Boekhandel Flevo.

'Eerste exemplaren' van het Woordenboek Huizer Dialect zijn er voor wethouder Gerrit Pas, Kringloopvoorzitter Eddy Bunschoten (midden) en wethouder Janny Bakker.

MAISSIE

Er is deze vrijdag een 'eerste exemplaar' voor wethouder Gerrit Pas en ook voor wethouder Janny Bakker. Gerrit Jongerden van de dialectwerkgroep zit er een beetje mee, hoe hij Janny Bakker bij de overhandiging moet aanspreken in het Huizers.

“Mevrouw' bestaat niet in het Huizers en 'u' ook niet. Moet je dan zeggen beste maissie? Ik zeg dan maar 'beste wethouder'. U bent de enige wethouder in het college die het Huizers goed verstaat en ook nog lid is van de Historische Kring. Alhoewel het Huizers voor u geen voertaal is, heeft u toch een streepje voor”, vindt Gerrit. Ook voor voorzitter Eddy Bunschoten van de Kringloopwinkel Huizen is er een presentexemplaar. Dankzij een forse gift van de Kringloop kon het boek gerealiseerd worden: “We zijn ontzettend trots dat we mee hebben mogen werken aan het boek en zo een stukje cultuur kunnen meegeven aan jongeren. Ik ben zelf ook Huizer en herken het Huizers dat ik net hoorde van mijn vader en tante. Onze gift voor het boek komt ook van de bewoners van Huizen. Zij brengen hun spullen naar ons. Zo kunnen we veel goede doelen in Huizen bedienen”.